

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Облік і аудит»

(назва освітньої програми)

на тему: «Теоретичні аспекти та практика обліку, контролю та аналізу запасів на
(прикладі ТОВ «МЕРА ГРУПП»)»

Виконавець:

студентка факультету менеджменту,
обліку та інформаційних технологій

Єршова Олеся Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Коверда Анатолій Васильович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ	6
1.1. Сутність запасів як економічної категорії та їх класифікація	6
1.2. Методи оцінки запасів на підприємстві	12
1.3. Синтетичний та аналітичний облік операцій з запасами підприємства	18
1.4. Дискусійні питання в межах обліково-аналітичних аспектів управління запасами	27
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ НА ТОВ «МЕРА ГРУПП»	32
2.1. Загальна економічна характеристика підприємства	32
2.2. Діюча практика обліку операцій з запасами на ТОВ «МЕРА ГРУПП».....	35
2.3. Специфічні риси внутрішнього контролю запасів на підприємстві.....	45
2.4. Напрями вдосконалення діючої системи обліку та контролю запасів на ТОВ «МЕРА ГРУПП».....	50
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ТОВ «МЕРА ГРУПП»	54
3.1. Аналіз фінансової стійкості підприємства	54
3.2. Аналіз динаміки складу та структури запасів	60
3.3. Аналіз ефективності використання запасів	63
ВИСНОВКИ	68
Список використаних джерел	72
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин, впровадження різних форм власності, реформа економічних відносин в Україні висувають нові вимоги до бухгалтерського обліку як основного засобу контролю за господарською діяльністю підприємств. Тому вдосконалення бухгалтерського обліку, аналізу та контролю пов'язане з вирішенням актуальних завдань в економіці України: збільшення обсягу продукції, робіт, послуг, зниження собівартості продукції. Вирішення цих завдань можливо при забезпеченні підприємств необхідними запасами, без яких неможливий процес торгівельної діяльності.

Проблеми обліку, аналізу та контролю запасів на підприємстві є актуальними, оскільки на сьогоднішній день важливим є вирішення питання пристосування сучасної системи обліку, аналізу та контролю запасів до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому. Належним чином організований облік, аналіз та контроль запасів, якісна поінформованість про їх наявність та рух, має суттєве значення в управлінні діяльністю кожного підприємства та в контролі за зберіганням запасів. У зв'язку з цим в сучасних умовах об'єктивно виникла необхідність перегляду існуючої практики організації обліку запасів.

Проблеми обліку, аналізу та контролю запасів є предметом особливої уваги економічної науки. Великий внесок в розробку теоретичних основ і методологічних підходів до проблеми обліку запасів і їх використання внесли провідні вчені-економісти: Кузьмінський А.М., Білуха М.Т., Дем'яненко М.Я., Гетьман В.Г., Кірейцева Г.Г., Линник В.Г., Хомина П.Я., Завгородній В.П., Чумаченка М. Р., Огійчук М.Ф., Палій В.Ф., Підлісецький Г.М., Сук Л.К., Саблук П.Т. та інші вчені.

Незважаючи на значні напрацювання щодо розкриття сутності поняття «запаси», їх класифікації, оцінки, єдиної позиції у висвітленні даного поняття серед вчених не існує. Неоднозначність підходів до трактування категорій свідчить про

необхідність та актуальність подальших досліджень та напрацювань щодо уточнення та поглиблення сутності виробничих запасів.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретико-методичних засад та формулювання практичних рекомендацій з удосконалення системи обліку, внутрішнього контролю й аналізу запасів підприємств.

Відповідно до мети в кваліфікаційній роботі поставлено такі завдання:

- дослідити сутність поняття «запаси» на основі узагальнення сучасних концепцій до визначення цієї категорії з позиції економічної теорії, фінансів підприємств та бухгалтерського обліку;

- розглянути особливості існуючих методів оцінки запасів на підприємстві;

- виокремити дискусійні питання в межах обліково-аналітичних аспектів управління запасами підприємства з метою обрання пріоритетних напрямів дослідження;

- надати загальну економічну характеристику досліджуваного підприємства;

- розглянути діючу практику обліку операцій із запасами на ТОВ «МЕРА ГРУПП»;

- дослідити специфічні риси внутрішнього контролю запасів на досліджуваному підприємстві;

- виявити основні напрями вдосконалення діючої системи обліку й контролю запасів на ТОВ «МЕРА ГРУПП»;

- здійснити аналіз фінансової стійкості підприємства;

- провести аналіз динаміки складу та структури запасів;

- проаналізувати ефективність використання запасів на ТОВ «МЕРА ГРУПП».

Об'єктом дослідження є процес обліково-аналітичного забезпечення управління запасами підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних засад, пов'язаних із застосуванням обліково-аналітичного забезпечення управління запасами підприємства.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано: діалектичний,

структурно-функціональний, порівняльний метод, метод аналізу та синтезу, спеціально-юридичний аналіз норм чинного законодавства щодо обліку запасів та інші методи.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, матеріали міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, статистично-аналітична інформація, фінансові, управлінські звіти та первинна документація підприємства, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених з організації та методики обліку й аналізу запасів, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет.

ВИСНОВКИ

У роботі на підставі теоретичного узагальнення вирішено наукове завдання щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами підприємства.

На основі узагальнення отриманих автором результатів зроблено такі висновки:

1. Однією з умов ефективної діяльності підприємства є забезпечення його запасами, оскільки вони являються найважливішим елементом підприємницької діяльності та займають значну частину серед активів. Так, запаси - це активи, які утримуються підприємством для подальшого продажу для управління підприємством, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг або перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва.

2. Оцінка запасів здійснюється в трьох випадках: при надходженні, списанні, на дату складання звітності. Придбані, чи отримані безкоштовним шляхом запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. У випадку первісна вартість запасів суттєво змінилася на дату складання балансу або запаси були зіпсовані, застарілі, то в такому випадку використовується чиста вартість реалізації. Транспортно-заготівельні витрати є окремим видом затрат, які включають у собівартість придбаних запасів. Обліковуються вони одним із двох методів: метод прямого включення до собівартості запасів та методом середнього відсотка. При відпуску запасів з підприємства, продажу та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за методом: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).

3. Основним видом діяльності ТОВ «МЕРА ГРУПП» є покрівельні роботи. Додатково підприємство здійснює: виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій; інші спеціалізовані будівельні роботи; оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням; будівництво житлових і нежитлових будівель. Бухгалтерський облік на ТОВ «МЕРА

ГРУПП» повністю автоматизований за допомогою програмного продукту «1С: Підприємство 7.7».

Для обліку запасів підприємство використовує 2-й клас плану рахунків з наступними субрахунками до рахунку 20 «Виробничі запаси» використовують відповідні субрахунки: 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»; 203 «Паливо»; 207 «Запасні частини». До рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» - субрахунок: 221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети на складі». До рахунку 28 «Товари» з відповідним субрахунком: 281 «Товари на складі». Придбані запаси оцінюються за первісною вартістю. Оцінка вибуття запасів на товаристві здійснюється по методу собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО). Для зберігання запасів ТОВ «МЕРА ГРУПП» має правильно організоване складське господарство - обладнані склади і комори. Кожному складу присвоєний номер, який вказується у всіх документах з обліку запасів. Всі склади і комори ТОВ «МЕРА ГРУПП» забезпечені ваговимірними пристроями для вимірювання, пристосуваннями, що забезпечують правильне приймання, зберігання та відпуск цінностей.

Для удосконалення та подальшої оптимізації обліку запасів на ТОВ «МЕРА ГРУПП» пропонується ввести наступні рекомендації: створити графіки документообігу з обліку запасів та доводити до виконавців їх функції при створенні і перевірці первинних документів; видати розпорядчу документацію особам, які відповідають за здійснення відповідної господарської операції та мають право підпису первинних документів; виконати контрольні функції працівникам бухгалтерії, слідкувати за правильністю оформлення первинної документації з обліку запасів, внести дані обов'язки в посадові інструкції та встановити відповідальність за її недотримання; удосконалити систему автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні запасами та стежити за ретельним і своєчасним проведенням інвентаризацій, контрольних та вибіркових перевірок; забезпечити стійкість асортименту на основі товарної номенклатури та ритмічності здійснення торговельно-технологічного процесу.

4. На ТОВ «МЕРА ГРУПП» стан внутрішнього контролю характеризується недостатньою ефективністю внаслідок неправильної його організації та незадовільного дотримання вимог. До недоліків належать: невиконання або неякісне виконання службових обов'язків, неправильна оцінка операцій із використання запасів з точки зору доцільності та економічності. Значною проблемою є те, що власник підприємства, не розуміючи сутності, мети і завдань внутрішнього контролю, не приділяє належної уваги побудові ефективної системи його здійснення.

Налагоджена система внутрішнього контролю вимагає професійної підготовки висококваліфікованого спеціаліста, незалежності від керуючого апарату для неупередженого надання висновків і пропозицій, зацікавленості керівника у створенні контролюючого органу для збереження майна.

5. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості показав, що товариство знаходиться в кризовому фінансовому стані. На підприємстві відсутні власні обігові кошти для покриття запасів. Аналіз показників платоспроможності підприємства «МЕРА ГРУПП» показав, що підприємство не є платоспроможним. У 2019 році всі коефіцієнти ліквідності не відповідають нормативним значенням.

6. Аналіз складу та структури оборотних активів підприємства «МЕРА ГРУПП» свідчить, що за аналізований період величина оборотних активів збільшилася на 4,9 млн. грн. Найбільшу питому вагу (понад 43%) у структурі оборотних активів впродовж аналізованого періоду займали запаси.

7. Аналіз складу та динаміки запасів підприємства «МЕРА ГРУПП» свідчить, що за аналізований період не відбулося помітних змін у складі запасів. Майже всю питому вагу запасів займають товари - 99,9%.

8. Аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства «МЕРА ГРУПП», показав, що за аналізований період відбулося збільшення коефіцієнту оборотності запасів на 3,44. Це призвело до зменшення тривалості обороту запасів на 44 дні, це відбулося за рахунок прискорення оборотності товарів. Відповідно до розрахунку визначена сума коштів, які були додатково вилучені з обороту - 3935,15 тис.грн, в результаті прискорення оборотності запасів на 44 дні. Такі зміни відбулися

за рахунок помітного збільшення обсягу реалізації на 14.67 млн. грн., тобто майже в 2 рази.

9. З метою підвищення ефективності використання запасів підприємству рекомендовано: упровадження економічно обґрунтованих норм виробничих запасів та посилення контролю за доцільністю та обґрунтованістю їх використання; розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення та проведення інвентаризації з метою уцінки або списання залежаних, прострочених і неліквідних ТМЦ; співпрацювати лише з надійними постачальниками виробничих запасів для уникнення зниження ритмічності роботи підприємства; скорочення відходів та втрат у процесі виробництва, а також збереження повторного використання виробничих запасів.

Упровадження запропонованих рекомендацій дозволить підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності ТОВ «МЕРА ГРУПП» та досягнути зростання рівня його конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV: зі змінами і доповненнями від 05.10.2017 № 2164-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене Наказом Мініфіну України від 20 жовтня 1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями) від 1 січня 2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99/conv>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. №318 (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 21 грудня 1999 р. № 893/4186. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
6. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. Київ: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2014. 464 с.
7. Уотерс Д. Логістика. Правління поставок., 2007. 502 с.
8. Живко З.Б. Словник сучасних економічних термінів / За ред. Живко З.Б., Живко О.М., Живко І.Ю. Львів: Край, 2007. 384 с.
9. Багрій К.Л. Поняття матеріальних запасів підприємства: необхідність їх створення. Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. 2009. № 4. С. 104-109.
10. Козловский В.А. Логистический менеджмент. Київ: Политехника, 2004. 275 с.
11. Савкович В.А. Модели управления. Харьков: Наука и техника, 2003. 319 с.

12. Економічна енциклопедія / За ред Мочерного С.В. Київ: Видавництво центр «Академія», 2003. 864 с.
13. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. Економічний простір. 2016. № 107. С. 161-168.
14. Бондаренко Н.М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2014. № 4. С. 273-281.
15. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир: ЖІТІ, 2010. 618 с.
16. Дмитренко А.В. Економічна сутність поняття «виробничі запаси». Економіка і регіон. 2016. № 2. С. 149-152.
17. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навчальний посібник. Київ: Знання, 2006. 525 с.
18. Огієнко С.О. Логістика/ За ред. С.О. Огієнко, І.П. Дзьобко. Харків: ХНЕУ, 2009. 96 с.
19. Лукінский В.В. Актуальні проблеми формування теорії управління запасами., 2008. 213 с.
20. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік , оподаткування і звітність : Навчальний посібник. / За ред. Ткаченко Н.М. Київ: Алерта, 2006. 108 с.
21. Виробнича логістика: Навч. посіб. / За ред. Посилкіна О.В., Нікітюк Р.В., Доровський О.В., Кубасова Г.В. Харків: НФаУ, 2009. 364 с.
22. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: Навч. посіб. Київ: Знання, 2015. 647 с.
23. Фінансовий облік: Навч. Посібник/ За ред. Я.Д.Крупка. З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь. 4-те вид. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 451 с.
24. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий облік І» для студентів напряму підготовки «Облік і аудит» / Укл. Будько О.В. – Кам'янське: ДДТУ, 2016. 124 стор.
25. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / За ред. Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.

26. Фінансовий облік: конспект лекцій / За ред. М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. Суми: Сумський державний університет, 2018. 395 с.
27. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: Навч. посібник/ За ред. Зінченко О.В., М. І. Скрипник. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 340 с.
28. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е. Організація та методика економічного аналізу: Навч. посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2013. 267 с.
29. Бондаренко Н.М., Сімон Г.С. Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Дніпропетровськ: ДНУ ім. Олесья Гончара, 2017. С. 97-100. URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-2-2017/23.pdf>
30. Ступінська М.В. Організація внутрішньогосподарського контролю запасів на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 8. С. 84-86.
31. Любезна І.В. Організація та методика внутрішньогосподарського контролю матеріальних запасів на підприємствах целюлозно-паперової промисловості. Галицький економічний вісник. 2012. № 3(36). С. 145–155.
32. Яценко В.М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. 2009. № 22(2). С. 3-7.
33. Островерха Р.Е., Конспект лекцій розроблений на основі програми курсу «Організація обліку». Ірпінь: НУДПСУ, 2012. 133 с.
34. Коблянська І. О., Сіренко А. А., Коблянська Г. Ю. Методика і організація обліку та внутрішнього контролю запасів підприємства в системі управління активами. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2018 №7. С. 85. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/7-2018/UKR/sirenko.pdf>
35. Єгорова Ю. Податковий облік товарів та виробничих запасів. Київ: Центр учбової літератури, 2009. URL: <https://goo.gl/fbNJFc>
36. Горбачова О.М., Олійник І.А. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Шляхи вдосконалення обліку запасів. Проблеми системного підходу в економіці. Київ. 2016.

№ 1(55). С. 102-107. URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/1_55_2016_ukr/18.pdf

37. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Сучасний економічний словник. - 2-ге вид., перероб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 479 с.

38. Ларина Р.Р. Логістика в управлінні організаційно-економічними системами: монографія / Ларина Р.Р., Пилюшенко В.Л., Амитан В.Н. - Донецьк : Видавництво ВИК, 2003. 329 с.

39. Логістика: Теорія та практика: Навч. посібник / За ред. Кислий В.М., Біловодська О.А., Олефіренко О.М., Соляник О.М. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 360 с.

40. Крикавський Є.В. Логістичне управління: Навч. Посіб / За ред. Крикавський Є.В. Львів: Національний університет “Львівська політехніка”, 2005. 684 с.